

Regler for behandling av søknader og klager – retningslinjer for utsettelse med tjeneste i fredstid

---

Innhold

1-B 1	Omfang	2
1-B 2	Behandling av søknader	2
1-B 3	Søknad om tjeneste i Heimevernet etter fordeling til Forsvarsgren	3
1-B 4	Søknad om førtidsdimisjon	4
1-B 5	Internasjonale operasjoner	4
1-B 6	Utreisetillatelse	5
1-B 7	Klagebehandling	5
1-B 8	Fremsending av søknader	6
1-B 9	Utsettelse med tjeneste i fredstid	6
1-B 10	Utsettelse grunnet omsorgsansvar	7
1-B 11	Utsettelse grunnet svangerskap (førstegangs- eller repetisjonstjeneste)	8
1-B 12	Utsettelse grunnet selvstendig husdyrhold	8
1-B 13	Utsettelse grunnet samfunnsinteresser (førstegangs- eller repetisjonstjeneste)	8
1-B 14	Utsettelse grunnet utdanning og andre vektige velferdsgrunner	8
1-B 15	Utsettelse med militærtjenesten grunnet straffeforfølgning eller domfellelse	10
1-B 16	Rusmiddel-/narkotikamisbruk	10

1-B 1 Omfang

Dette vedlegg omfatter:

- Regler for behandling av søknader og klager
- Retningslinjer for utsettelse med tjeneste i fredstid
- Spesialbestemmelser for Heimevernet.

1-B 2 Behandling av søknader

Generelt skal søknader fra vernepliktige behandles og avgjøres opp mot søkerens kvalifikasjoner, sosiale ønsker og behov. Søknader vedr omsorgsansvar gis prioritet.

Søkeren skal personlig underskrive søknader og klager, eller medunderskrive arbeidsgivers eller tilsvarendes søknad.

Søknader og klager skal behandles uten ugrunnet opphold, jf. forvaltningslovens § 11a.

Ved avslag skal det opplyses om klageadgang og klagefrister iht. forvaltningslovens §§ 28 og 29.

Dokumenter skal lagres/registeres i personens elektroniske personellmappe.

Forsvaret forholder seg til de vernepliktige som myndige personer.

1-B 2.1 Sosiale og/eller økonomiske forhold

Søknader fra vernepliktige som begrunnes i sosiale og/eller økonomiske forhold, behandles ifm. førstegangstjenesten etter retningslinjer nedfelt i Tff 578 Reglement om sosialfaglig arbeid i Forsvaret.

Tilsvarende søknader ved repetisjonstjeneste og som ikke omfattes av ordningen med næringsbidrag, særskilt økonomisk hjelp eller jordbruksordningen, kan også behandles etter Tff 578.

1-B 2.2 Vernepliktige som er i tjeneste

For vernepliktige som **er i tjeneste**, forberedes/behandles søknader av TJE og avgjøres innen forsvarsgren eller Forsvarets personell- og vernepliktssenter (FPVS) som bestemt i det etterfølgende.

Saksforberedelse omfatter en klar skriftlig framstilling av saken, opprettelse av saksomslag og dokumentliste.

I saksbehandlingen bør det også ses etter andre løsninger, enn de som framkommer i søknaden. Det må også tas hensyn til søkerens behov for raskt å få løst sitt problem. Ved behov kan permisjon iht. Permisjonsdirektivet nyttes ifm. saksbehandlingen.

Personellgruppe opprettes i samsvar med Tff 578.

Søknad om annen tjeneste innen samme- eller annen forsvarsgren avgjøres av forsvarsgren. Avgivende TJE gjør nødvendige avtaler med mottakende TJE. Gjelder søknaden ønske om tjenestegjøring i HV, avgjøres søknaden av FPVS.

Vedtak fattet av Forsvarsgren som medfører endring av tjenestetidens lengde (rulle) etter villighet fra den enkelte, meldes elektronisk til FPVS.

Gjelder søknaden ønske om tjeneste ved annen forsvarsgren eller fellesinstitusjon, skal søknaden forelegges avgivende forsvarsgren. Avgjørelsen skal tas i samråd med mottakende forsvarsgren/fellesinstitusjon.

1-B 2.3 Følgende søknadstyper behandles slik:

- Søknader fra deltakere i humanitære hjelpeorganisasjoner i utlandet behandles iht. vernepliktforskriften kapittel 10 § 10-5.
- Søknader vedrørende grunnleggende befalsutdanning og lærlingeplass behandles iht. BUV del III kapittel 4.
- Søknader vedrørende toppidrettsutøvere og vernepliktige musikere behandles iht. BUV del III kapittel 2.
- Søknader om næringsbidrag og særskilt økonomisk hjelp behandles iht. BUV del III kapittel 7 vedlegg 7-A.
- Søknad om fritaking for militærtjeneste av overbevisningsgrunner behandles iht. BUV del III kapittel 1

1-B 2.4 Vernepliktige som ikke er i tjeneste

For vernepliktige som **ikke er i tjeneste**, behandles og avgjøres søknaden av FPVS.

1-B 3 Søknad om tjeneste i Heimevernet etter fordeling til Forsvarsgren

Fordeling til tjeneste i HV kan foretas av ulike årsaker. Årsaksforholdet forutsettes vurdert til å være av vesentlig eller avgjørende betydning for den vernepliktiges livsgrunnlag og/eller personlige velferd.

Krav til sammenhengende utført tjeneste er minimum 3 måneders (90 dagers) førstegangstjeneste.

HV-distriktenes påtegning (anbefaling) tillegges avgjørende vekt.

Søknad om tjeneste i HV kan fremmes både **før** og **etter** at de vernepliktige har møtt til tjeneste.

- **Før frammøte til tjeneste behandles søknader slik:**
For søkere som fyller kravene, innhenter FPVS uttalelse fra vedkommende HV-distrikt. Innvilges søknaden, avtaler FPVS med rekruttskole nærmest mulig søkerens hjemsted om tid og sted for innkalling. HV-distriktet informeres. FPVS underretter deretter søkeren.

➤ **Etter frammøte til tjeneste behandles søknader slik:**

Søknad om tjenestegjøring i HV, sendes FPVS til avgjørelse etter at TJE har gitt sin påtegning. Påtegningen skal vise søkerens sosialprofil, jf. TfF 578.
For søkere som fyller kravene, innhenter FPVS uttalelse fra angjeldende HV-distrikt. FPVS gir melding om avgjørelsen til TJE, som underretter søkeren. TJE foretar dimisjon dersom søknaden er imøtekommet. Avslått søknad innebærer at søkeren fortsetter i tjeneste.

➤ **Heimevernets rekruttutdanning**

Dersom det er mulig bør søkerne fordeles til HVs rekruttutdanning.

1-B 4 Søknad om førtidsdimisjon

Ordninger med adgang til avkorting av førstegangstjenesten vil normalt være nedfelt i St.prp. nr. 1.

Førtidsdimisjon **grunnet opptak ved skole**, omfatter søkere som har fått skole- eller utdanningsplass av minimum ett skoleårs varighet, herunder forkurs i tilfelle dette er en betingelse for det videre studium. Søknaden skal være dokumentert med opptaksdokumenter fra utdanningsinstitusjonen.

Førtidsdimisjon **grunnet arbeid**, kan innvilges søkere som har fått tilsagn om ansettelse i stilling hvor ansettelse er betinget av stillingen må tiltres før formell dimisjonsdato. Arbeidsgiver skal gi skriftlig begrunnelse for nødvendigheten av tiltredelsen før formell dimisjon. TJE kan om nødvendig søke informasjon hos NAV, for bekreftelse av at annet tilsvarende arbeid ikke kan anvises.

Førtidsdimisjon kan foretas inntil 6 uker før ordinær dimisjonsdato. Søknader av denne art, avgjøres innen forsvarsgren.

Det er ikke anledning til å akkumulere dette tiltak i kombinasjon med andre avkortingstiltak.

1-B 5 Internasjonale operasjoner

Regler for behandling av søknader og uttak til internasjonale operasjoner er nedfelt i Forsvarets personell håndbok (FPH) del E.

Med internasjonale operasjoner menes enhver operasjon i utlandet som krever bruk av militære styrker, og som er godkjent av norske myndigheter, jf. forsvarspersonelloven § 3.

1-B 5.1 Vernepliktige menige som avtjener sin førstegangstjeneste

Regulert i FPH del E.

1-B 5.2 Vernepliktig -utskrevet befal og menige som ikke er i tjeneste

Regulert i FPH del E.

Dersom søkeren er kalt inn til repetisjonsøvelse i perioden det søkes om skal FPVS informeres.

1-B 5.3 Grenaderer og matroser

Regulert i FPH del E.

1-B 5.4 Stadig tjenestegjørende befal og sivilt ansatte i Forsvaret

Regulert i FPH del E.

1-B 6 Utreisetillatelse

1-B 6.1 Reiser utenfor landets grenser

Utskrivnings- og vernepliktige kan **uten spesiell tillatelse** foreta reiser utenfor landets grenser, forutsatt at de ikke er innkalt eller gitt varsel om innkalling til sesjon eller tjeneste og at reisens varighet ikke vil overstige 2 måneder iht. vernepliktforskriften kapittel 20 § 20-2.

1-B 6.2 Arbeid og studier i utlandet

Ved arbeid eller studier i utlandet kan den vernepliktige få anledning til å være utenlands i inntil 3 år om gangen iht. vernepliktforskriften kapittel 10 § 10-2.

FPVS innvilger utreisetillatelse ved melding om utenlandsopphold.

1-B 6.3 Registrert bosatt i utlandet

For personer som i Det sentrale folkeregister er registrert som bosatt i utlandet, vises til BUV del III kapittel 1.

1-B 6.4 Sjømenn

Utreisetillatelse for sjømenn som kommer inn under sjømannsordningen, behandles iht. BUV del III kapittel 2 vedlegg 2-B.

1-B 6.5 Fredskorpsdeltakere

Utreisetillatelse for deltakere i humanitære hjelpeorganisasjoner i utlandet, behandles iht. vernepliktforskriften kapittel 10 § 10-5.

1-B 6.6 Søknad

For vernepliktige i tjeneste sender TJE søknaden med nødvendig dokumentasjon til FPVS. TJE skal angi om den vernepliktige kan dimitteres før ordinær tjeneste er fullført.

Søkeren underrettes om avgjørelsen gjennom TJE. Vedrørende eventuell dimisjon og resttjeneste, vises til BUV del III kapittel 3.

Søkere som ikke er i tjeneste, sender søknaden til FPVS.

1-B 7 Klagebehandling

Blir en søknad avslått, har søkeren adgang til å klage. Klagebehandlingen skal sikre at et vedtak er i samsvar med gitte lover, reglement og bestemmelser. Ved framsendelse til klageinstansen vil det derfor være nødvendig å tilføre saken alle relevante opplysninger om søkerens tjenesteforhold, samt alle opplysninger gitt i skriftlig eller muntlig form.

Den myndighet som først behandlet søknaden, skal ved forsendelse til klageinstansen, gi fyllestgjørende opplysninger om bakgrunn og begrunnelse for vedtaket.

I klageinstansens svar, skal klageren opplyses om muligheten til å få saken vurdert av Ombudsmannen for Forsvaret. Ombudsmannen har ingen bestemmende myndighet, men det er Stortingets forutsetning at Ombudsmannens henstillinger skal ha gjennomslagskraft (ombudsmann.no).

1-B 7.1 Klageinstanser

Klage på vedtak sendes til den myndighet som først behandlet søknaden. Er klagen gitt supplerende eller nye opplysninger, skal den betraktes som ny søknad.

Klagemyndigheten underretter søkeren om avgjørelsen.

Er det ikke nye opplysninger i klagen, og myndigheten opprettholder sin tidligere avgjørelse, sendes saken til klageinstansen snarest.

Klager på vedtak fattet av forsvarsgrenene, Heimevernet eller fellesinstitusjonene vedrørende forhold som faller inn under vernepliktforskriften skal avgjøres av sjef FPVS.

Klager på vedtak fattet av FPVS skal avgjøres av Forsvarsdepartementets klagenemd i vernepliktsaker.

Klageinstansen sender sin avgjørelse til den myndighet som først behandlet klagen, som igjen underretter søkeren. Klageinstansens avgjørelse er normalt endelig. Klage har **ikke** oppsettende virkning, noe som innebærer at vedtaket i søknaden skal gjennomføres uten å vente på klageinstansens avgjørelse.

1-B 7.2 Fornytt behandling

Hvis den myndighet som normalt er klageinstans, eller en høyere myndighet har behandlet søknaden i første omgang, skal saken tas opp til fornytt behandling av samme myndighet.

1-B 8 Fremsending av søknader

Følgende søknader sendes FPVS for behandling:

- utenrikspolis/utreisetilatelse
- fritak for militærtjeneste av overbevisningsgrunner
- søknad om tjeneste i HV
- FN-/internasjonal tjeneste
- næringsbidrag/særskilt økonomisk hjelp

Personell inne til tjeneste sender søknaden tjenestevei.

1-B 9 Utsettelse med tjeneste i fredstid

Retningslinjer for utsettelse med tjenesten i fred, er gitt i vernepliktforskriften kapittel 10, og i forskrift til lov om Heimevernet pkt. 69-72.

I forbindelse med utsettelse av førstegangstjenesten må det tas hensyn til 28 og 33 års- regelen, jf. vernepliktsloven § 12.

1-B 10 Utsettelse grunnet omsorgsansvar

Etterfølgende bestemmelser for behandling av søknader grunnet omsorgsansvar er hjemlet i vernepliktforskriften §§ 10-6 og 10-7.

1-B 10.1 Førstegangstjeneste

Vernepliktige med eneomsorg for barn, gis utsettelse med førstegangstjenesten så lenge denne status vedvarer og eventuelt inntil utløpet av det år den vernepliktige fyller 33.

Vernepliktige med delt omsorgsansvar søkes primært plassert så nær hjemstedet som mulig eller gitt kortest mulig tjenestetid. Med "så nær hjemstedet som mulig", forstås den TJE som **kommunikasjonsmessig** ligger best til i forhold til hjemstedet.

Med "kortest mulig tjenestetid" menes innkalling til 6 måneders heimevernstjeneste. FPVS vil søke å plassere flest mulig med omsorgsansvar på denne ordningen.

1-B 10.2 Repetisjonstjeneste

Ved **repetisjonstjeneste** kan personell som har eneomsorg for barn under 16 år, gis utsettelse såfremt:

- avdelingen ikke kan tilby fleksible permisjonsordninger som medfører at barnets omsorgsbehov ivaretas under tjenesten på tilnærmet samme måte som ellers eller
- det ikke kan skaffes barnepasser som kan ivareta den vernepliktiges omsorgsansvar, jf. BUV del III kapittel 7 vedlegg 7-A u-vedl. 2 pkt. 3B og Reglement om næringsbidrag og særskilt økonomisk hjelp av januar 2011.

Dette gjelder også dersom den vernepliktige har midlertidig eneomsorg fordi den andre omsorgspersonen ikke kan passe barnet (**til fylte 16 år**) på grunn av egen arbeidssituasjon, studier eller sykdom. Det forutsettes her imidlertid tungtveiende begrunnelser.

1-B 10.3 Omsorgsansvar/-permisjon

Omsorgsansvaret er i utgangspunktet likt for kvinner og menn, og den andre omsorgspersons arbeidsgiver eller egne prioriteringer kan ikke likestilles med de plikter vernepliktsloven pålegger den enkelte.

Vernepliktige som benytter lovfestet rett til omsorgspermisjon fra sitt arbeid, får utsettelse med førstegangs- eller repetisjonstjeneste så lenge omsorgspermisjonen varer iht.:

- Arbeidsmiljølovens (AML) kapittel 12 - Rett til permisjon
- Folketrygdlovens kapittel 14 - Ytelser ved svangerskap, fødsel og adopsjon.
Dersom tjenesten tillater det, kan den vernepliktige gis permisjon.

1-B 11 Utsettelse grunnet svangerskap (førstegangs- eller repetisjonstjeneste)

Gravide kvinner kalles **ikke** inn til tjeneste.

Gravide kvinner som er innkalt til eller er i tjeneste, kan gis permisjon/utsettelse på medisinsk grunnlag.

For øvrig vises til Permisjonsdirektivet.

1-B 12 Utsettelse grunnet selvstendig husdyrhold

Personell som driver selvstendig husdyrhold gis under **særskilte** vilkår, utsettelse med **førstegangstjenesten** så lenge denne status vedvarer og eventuelt inntil utløpet av det år den vernepliktige fyller 33.

Utsettelse gis under forutsetning av at det kan dokumenteres:

- at avløser ikke kan skaffes og
- at dyrene må selges eller slaktes dersom utsettelse ikke gis.

Ordningen gjelder bare for dem som beviselig er i en nødssituasjon.

1-B 13 Utsettelse grunnet samfunnsinteresser (førstegangs- eller repetisjonstjeneste)

Utsettelse kan gis når vektige samfunnsinteresser krever dette, jf. vernepliktforskriften § 10-1.

Slike årsaker kan være:

- Dersom bedrifter/virksomheter påføres vesentlig tap eller at arbeidsplasser pga. den vernepliktiges fravær må nedlegges, eller at livsviktige funksjoner stanser opp.
- Kandidater til stortings-, fylkes- og kommunevalg fra 1 måned før valget finner sted til og med valgdagen, jf. Permisjonsdirektivet del 2.
- Utpekte toppidrettsutøvere forut for OL og under store internasjonale mesterskap. Utfyllende bestemmelser framgår av BUV del III kapittel 2 vedlegg A.

1-B 14 Utsettelse grunnet utdanning og andre vektige velferdsgrunner

Utsettelse kan gis når utdanning eller andre vektige velferdsgrunner krever dette, jf. vernepliktforskriften kapittel 10 § 10-1.

1-B 14.1 Utdanning – Førstegangstjeneste

For universitetene, vitenskapelige høgskoler og regionale høgskoler er det etablert ordninger med reservering av skole/studieplass for personell som er innkalt til førstegangstjeneste. Det gis normalt ikke utsettelse med tjenesten i disse tilfeller.

Departementet med ansvar for utdanning kan ikke gi alle typer utdanningsinstitusjoner/skoler pålegg om denne type ordninger. Det kan derfor oppstå tilfeller hvor slik reservering ikke blir gitt.

Studenter som har fått studieplass ved universitet og vitenskapelige høyskoler, kan få tilsvarende plass etter fullført førstegangstjeneste.

Søkere til regionale høyskoler som kan dokumentere at de er innkalt til førstegangstjeneste, skal få reservert tildelt studieplass ved samme høyskole/linje/studium fram til utdanningen kan påbegynnes etter fullført førstegangstjeneste.

Den vernepliktige må selv søke om å få reservert studie/skoleplassen til etter fullført førstegangstjeneste.

1-B 14.2 Utdanning - Førstegangstjeneste - Utland

Vernepliktige som har fått bekreftet studieplass i utlandet, og hvor studieplassen ikke kan reserveres, gis utsettelse etter samme retningslinjer som i punkt 14.1.

Avbrytes utdanningen, skal den vernepliktige melde dette til FPVS.

1-B 14.3 Utdanning – Kadretjeneste, hjelpe – og repetisjonstjeneste og heimevernstjeneste.

Utsettelse med kadretjeneste, hjelpe – og repetisjonstjeneste og heimevernstjeneste kan gis dersom det kan dokumenteres at et fravær vil ha alvorlige konsekvenser for utdanningsforløpet. Opplæring/kurs ifm. arbeid, hjemler ikke utsettelse.

1-B 14.4 Lærlinger - Førstegangstjeneste

I forbindelse med avlegging av fagprøver i løpet av førstegangstjenesten, innvilges det permisjon. Dersom gjennomføring av fagprøven går over lengre tid, kan det være snakk om at vedkommende får utsettelse med førstegangstjenesten til fagprøven er avlagt.

Permisjonsdirektivet er styrende for behandling av permisjonssøknader.

Dokumentasjon for lærlingforhold gis av offentlig opplæringskontor.

Det gis utsettelse med førstegangstjenesten i forbindelse med skolegang og nødvendig praksis i bedrift. Dette gjelder **ikke** lærlinger som har inngått et læreforhold med Forsvaret, LA, LK eller LB lærlinger (BUV del 6).

1-B 14.5 Lærlinger – Repetisjonstjeneste

Det gis utsettelse med repetisjonstjeneste i forbindelse med fagprøveavleggelse, perfeksjoneringskurs til fagprøveavleggelse og helt nødvendige fagkurs innen fagopplæringssektoren.

I forbindelse med framsending av søknad om utsettelse, plikter den vernepliktige å vedlegge dokumentasjon om lærlingforholdet. Bekreftelse på lærlingforholdet gis av offentlig opplæringskontor.

Dersom programmert tid til fagprøve er kort, gis søkeren permisjon etter Permisjonsdirektivet.

Tas prøven over lengre tid, innvilges utsettelse med repetisjonstjeneste.

1-B 14.6 Andre forhold som kan gi utsettelse

- Familieforhold (sykdom o a) som gjør fravær fra hjemmet særlig vanskelig.

- Særlige økonomiske belastninger som ikke dekkes av Tff 578 Reglement om sosialfaglig arbeid i Forsvaret, ordningene næringsbidrag og særskilt økonomisk hjelp (BUV del III kapittel 7 vedl. 7-A og Reglement om næringsbidrag og særskilt økonomisk hjelp) eller andre stønadsordninger.
- Særlige tilfeller ved sesongbetont arbeid (eksempelvis ved fiske) som utgjør en vesentlig del av den vernepliktiges årsverk/årsinntekt. Forholdet må dokumenteres.

1-B 14.7 Yrkesutøvelse i inn- og utland – Førstegangstjeneste

Vernepliktige som kan dokumentere tilbud om stilling som vedkommende **ikke** kan regne med å få **etter endt førstegangstjeneste**, og som vil ha avgjørende betydning for søkerens framtidige karriere, kan gis utsettelse.

Utsettelse kan gis for inntil 3 år av gangen, og bør innvilges så lenge grunnlaget for utsettelsen er tilstede.

Dersom grunnlaget for utsettelsen endrer seg eller faller bort, skal dette meldes til FPVS. FPVS innkaller den vernepliktige til avtjening av førstegangstjeneste eller resttjeneste.

Vedrørende tilbud om stilling i utlandet, innvilger FPVS utreisetillatelse ved melding om utenlandsopphold.

1-B 15 Utsettelse med militærtjenesten grunnet straffeforfølgning eller domfellelse

Retningslinjer for utsettelse med militærtjenesten for vernepliktige som er under straffeforfølgning eller er domfelt, er nedfelt i vernepliktforskriften §§ 11-9 til 11-13.

Før eventuell dimisjon av vernepliktige i tjeneste iverksettes, skal TJE rådføre seg med FPVS. Dette for å unngå utilsiktet virkning for den vernepliktige, slik som forskjøvet start av studier, skole, arbeidskontrakter eller sosiale forhold.

1-B 16 Rusmiddel-/narkotikamisbruk

Ved avdekkede tilfeller eller mistanke om misbruk av rusmidler eller narkotiske stoffer, skal TJE forholde seg iht. Forsvarssjefens Rusmiddeldirektiv.